

Yaranmış realıqlar dövrün tələbinə uyğun olaraq qarşıya yeni hədəflər qoyub. Azərbaycan artıq dünyaya öz sözünü deyən, qalib dövlət kimi səs salıb. Özünü təsdiq etmiş, gələcək inkişaf imkanlarına malik güclü dövlət olduğunu sübut edib. Ulu Önder Heydər Əliyevin azərbaycanlıq fəlsəfəsinin Azərbaycan üçün əhəmiyyətini vurğulamaq, milli dövlətçilik idəyalarını yeni nəsillərə aşılamaq məqsədi ilə yaradılmış Heydər Əliyev Fondu da ölkəmizin inkişafına öz töhfələrini vermişdir. Fealiyyətə başladığı zamandan bu günə qədər həyata keçirdiyi layihələrin, tədbirlerin hər biri Azərbaycanın tərəqqisi və xalqın rifahının yaxşılaşmasına xidmət edib. Genişməqyaslı program və layihələri geniş sahələri əhatə edir. Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fonduun Prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın hər bir layihəsi Azərbaycanın işıqlı sabahına əvəzsiz töhfədir. Yarandığı zamandan bu günə qədər zəngin, genişməqyaslı layihələri ilə diqqəti cəlb edib. Reallaşdırıldığı layihələrin hər birində cəmiyyətdə bərabər təhsil imkanlarının yaradılması, gənc nəslin biliklərə yiyələnməsi, Azərbaycan xalqının mədəni ənənələri və mədəniyyətinin inkişafı və təbliği, insanların sağlamlığı diqqətdə saxlanılıb.

DİN LƏRARASI DİALOQ

Xatırladaq ki, Heydər Əliyev Fonduun tərəxi, mədəni və dini irlərin qorunmasına xidmət edən layihələri Azərbaycanın sərhədleri ilə mehdudlaşdırır. Avropana Versal Sarayının memarlıq abidələrinin, kafedral kilsənin vitrajlarının bərpası Azərbaycanda tolerantlığın, döyünlülükün, dünya mədəniyyətinin rəngarəngliyinə hörmətin qədim və möhkəm kökləri olduğunu özündə bir daha ehtiva edir. Azərbaycanın Birinci Xanımı Mehriban Əliyeva Roma şəhərinin ətrafında yerləşən 60-a yaxın katakombaların bərpasında əhəmiyyətli işlər imza atmışdır. Müqəddəs Marçellinio və Pietro katakombaları xristian aləmi üçün ən mühüm və ən maraqlı abidələrdən biridir və bu addım dinlər və mədəniyyətlərləri dialoqun daha bir parlaq nümunəsi olaraq tarixə yazıldı. Artıq on ildən çoxdur ki, Fondu dəstəyi ilə Vatikanda mühüm tarixi əhəmiyyət daşıyan dini abidələr bərpa edilir. Heydər Əliyev Fondu və Vatikan tərəfindən əsası qoyulan bu uğurlu əməkdaşlıq mədəni irlərin qorunmasına xidmət etməkə yanaşı, eyni zamanda, dinlərəri dialoqun inkişafına öz töhfəsini verir.

Heydər Əliyev Fondu ölkə daxili dini abidələrin bərpa və təmirinə böyük önem verir. Müqəddəs ocaqlardan biri olan Şamaxıdakı Pirsaat Baba ziyyərtgah-məscid kompleksi bərpa və yenidənqurma işlərindən sonra istifadəyə verilib.

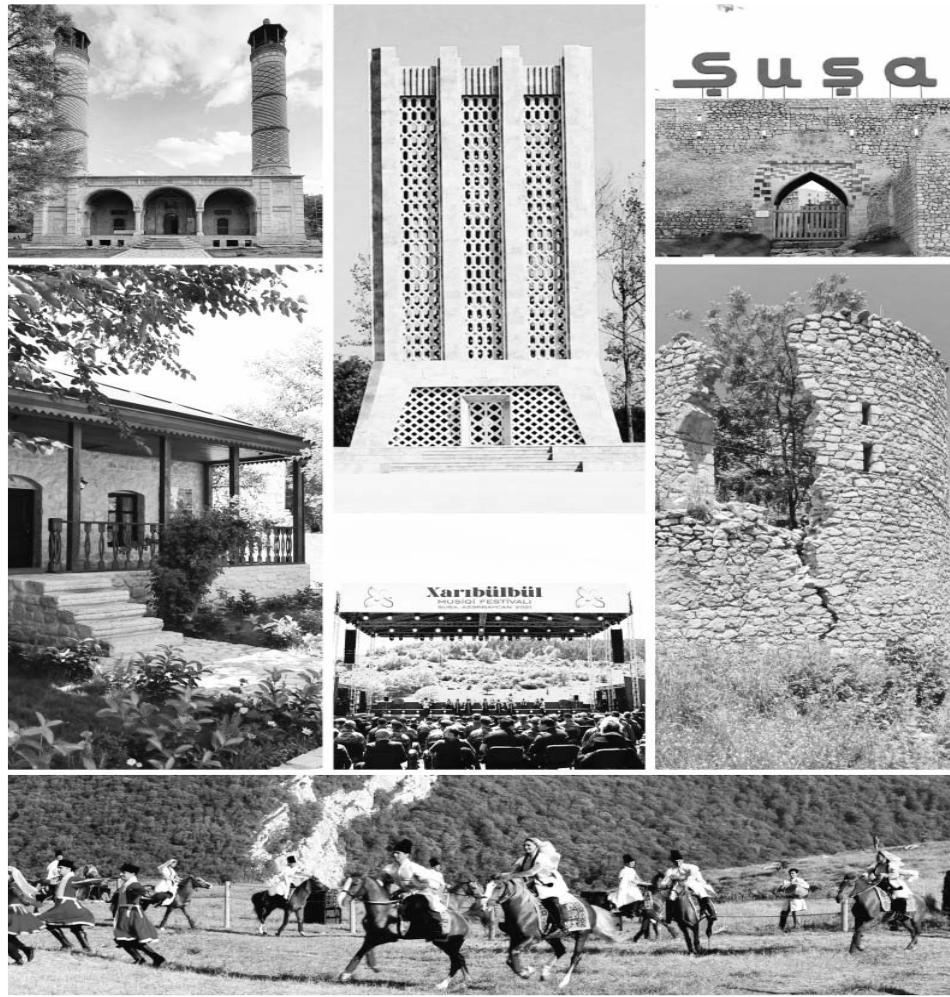
BÖYÜK QAYIDIŞ - DİNİ-TARİXİ ABİDƏLƏRƏ YENİ HƏYAT

Bildiyimiz kimi, Ermənistanın otuz ilə yaxın davam edən hərbi təcavüzü nəticəsində işğal altında olan ərazilər darmadağın edilib, erməni vandalılığına və təcavüzünə məruz qalıb, o məkanlardakı məsilsiz mədəni irlərimizə çox böyük ziyan dəyib. Yüzlərlə tarixi abidənin - muzeylərin, incəsənət qalereyalarının, məscidlərin, qəbiristanlıqların yerlə-yeşəsan və tələn edilmesi, təhqir olunması erməni əməllərinə bir daha dünyaya təqdim etdi.

Birinci vitse-prezident, Heydər Əliyev Fonduun prezidenti Mehriban Əliyeva 2020-ci il dekabrın 8-də Fondu işğaldan azad edilən ərazilərdəki mədəni-dini abidələrin, məscidlərin bərpası üzrə layihəyə başladığını bəyan etdi. Bununla da Heydər Əliyev Fondu tarixi bərpa işlərində dövlət tərəfindən həyata keçirilən layihələrə vətəndaş cəmiyyətinin üzvü kimi öz dəstəyini göstərir. Heydər Əliyev Fonduun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın göstərişi ilə regionda icrasına başlanılan layihəyə yerli mütəxəssislər yanaşı, xarici ekspertlər də dəvət olunublar. Hazırda bərpa prosesinə Avstriya, Böyük Britaniya, Bolqarıstan, İtaliya, Latviya, Rusiya, Türkiye, Gürcüstan və digər ölkələrdən mütəxəssislər cəlb edilib.

Bəli, bu gün dağıdılmış ərazilərin bərpası

Azərbaycanın işıqlı sabahına töhfə

və yenidən qurulması istiqamətində abadlıq-quruculuq işlər aparılır. Bu Böyük Qayidəsha Heydər Əliyev Fondu da töhfələrini verir. Belə ki, Şuşada Cıdır düzündə Heydər Əliyev Fonduun təşkilatçılığı ilə "Xaribülbul" musiqi festivalı keçirilir. Heydər Əliyev Fonduun Şuşada reallaşdırıldığı layihələri sırasında Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin açılışını qeyd etməliyik. Birinci Qarabağ mühərribəsi zamanı erməni vandalizmine məruz qalaraq tamamilə məhv edilmiş heykəl Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq yenidən hazırlanıb. Heydər Əliyev Fonduun dəstəyi ilə büründən hazırlanın heykəl Şuşa şəhərində öz əvvəlki yerində ucaldırıb. Şuşada

dahi Azərbaycan şairi Molla Pənah Vəqifin muzey-məqbərə kompleksinin bərpası və yenidənqurma işləri Heydər Əliyev Fondu tərəfindən aparılır. Ağdam Cümə məscidinin bərpadan sonra açılışı oldu. İşğaldan azad olunan ərazilərdə tarixi-mədəni və dini abidələrin bərpası layihələri çərçivəsində Ağdam Cümə məscidindəki işlər yekunlaşdırıb və məscid əvvəlki görkəminə qaytarılıb. Məməyi məscidinin bərpadan sonra açılışını da qeyd etməliyik. Ermeni işğalçıları şəhərdəki bir çox abidələr kimi əraziləki Məməyi bulağını da erməniləşdirməyə çalışmışdır. Bulağın üzərindəki yazılırlar silinib və yerinə xəç işarəsi həkk olunmuşdu. Bundan başqa, ermənilər saxtakarlıq edərək, bulağın daşlarının üzərinə erməni və rus dilində yazılmış lövhə də həkk etmişdilər. Aparılan bərpa işləri nəticəsində artıq burada erməni vandalizminin bütün izləri aradan qaldırılıb. Bundan əlavə Şuşada Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Yuxarı Gövhər Ağa, Saatlı məscidləri, eləcə də Mehmandarovların mali-kane kompleksi ərazisindəki məscid bərpa edilib. Şuşa şəhəri işğal altında olduğu illərdə erməni vandalizmine məruz qalmış Aşağı Gövhər Ağa məscidindən aparılan bərpa işləri başa çatdı. XIX əsrde Kərbələyi Səfixan Qarabağının memarlığı ilə ərsəyə gələn Aşağı Gövhər Ağa məscidi İbrahim xanın qızı Gövhər Ağa tərəfindən Şuşada inşa etdirilmiş məscidlərdən birincisi sayılır. Aşağı Gövhər Ağa məscidi şəhərin tarixi-məmərlər remzlərindən biridir. Şuşanın işğali zamanı məscidin binası və minareleri ermənilərin zirehli texnikalarının

atəşlərinə məruz qalaraq ciddi zədələnmiş, məscid vandalizmin qurbanına çevrilmişdir. Şuşada Heydər Əliyev Fondu tərəfindən ən geniş bərpa işlərindən biri dağııntılarının miqyasına uyğun olaraq məhz Aşağı Gövhər Ağa məscidində aparılır.

Bu ilin mayın 18-də Zəngilan məscidinin açılışı da yaddaşqan tarixi hadisəyə çevrildi. Qeyd edək ki, Zəngilanda yeni məscidin təməli şəhər işğaldan azad edildikdən sonra - 2021-ci il aprelin 26-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən qoyulub. Məscidin tikintisini Heydər Əliyev Fondu "PAŞA Holding" MMC - nin dəstəyi ilə həyata keçirib.

VƏTƏN MÜHARİBƏSİNİN XRONİKASI

Vətən müharibəsinin xronikasını təqdim edən www.44days.info saytı Heydər Əliyev Fonduun dəstəyi ilə yaradıldı. 8 başlıqlı ibarət olan bu portal 44 günlük Vətən müharibəsinin salnamesini Azərbaycan, rus və ingilis dillərində izləyicilərə çatdırır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin xalqa müraciətləri, dövlət başçısının müxtəlif beynəlxalq media qurumları və xəbər agentliklərinə müsahibələri, tvtləri, videokonfransları, onlayn görüşləri və müxtəlif ölkələrin prezidentləri və rəsmiləri ilə telefon danışığı, yerli və beynəlxalq qurumların, müxtəlif ölkələrin və təşkilatların nümayəndə heyətləri ilə keçirilən qəbollar və s. portalda əksini tapıb.

Bütün bunlarla yanaşı Heydər Əliyev Fonduun dəstəyi ilə hazırlanın www.shusha.today portalını da qeyd etməliyik. Portal bu gün kimi şəhərdə baş verən hadisələri dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq məqsədi ilə ingilis dilində yaradılıb. Portal 7 bölmədən ibarətdir. "Bizim Şuşa" adlı bölmədə şəhərin yaradığı gündən işğal olunduğu dövrə qədərki tarixi, ermənilərin Şuşa şəhərini işğal etməsi, 44 günlük müharibə, Şuşanın işğaldan azad edilmesi və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin bu münasibət-

le xalqa müraciəti yer alıb.

"Şuşada erməni vandalizmi" adlı ikinci bölmədə Şuşanın tarixi və mədəni abidələrinə qarşı erməni vandalizmi, Şuşanın Dövlət Tərix-Memarlıq Qoruğu elan edilməsi və bu qoruğun işğaldan sonra dağıdılması, dünya, yerlə və ölkə əhəmiyyətli mədəni irs nümunələrinin talan olunması, məhv edilmiş mədəni irs nümunələrinin siyahısı və həmin abidələrin nə vaxt və kim tərəfindən inşa olunması, ermənilər tərəfindən dağıdılması haqqında məlumatlarda diqqəti cəlb edir.

GƏRGİN ƏMƏK VƏ BACARIQ TƏLƏB EDƏN LAYİHƏLƏRİN MÜƏLLİFİ

Heydər Əliyev Fondu Qarabağda yalnız bərpa layihələri həyata keçirmir. Ölkəmizdə aparılan quruculuq işlərinə də töhfə verməkə məqsədini reallaşdırır. Azərbaycan cəmiyyətində gənc nəslin biliklərə yiylənmesini və ölkəmizdən dünya təhsil sistemine integrasiyasını prioritət məsələlərdən hesab edən təhsilin inkişafına yönəlmüş genişməqyaslı program və layihələri qısa bir zaman məsafəsində böyük uğurlara səbəb oldu. Mehriban xanım Əliyevanın "Yeniləşən Azərbaycana yeni məktəb" Proqramı əsasında müasir standartlara cavab verən məktəb binaları inşa olunaraq yenidən quruldu. Belə ki, müəssisələrin yüksək səviyyədə yetişən nəslin ixtiyarına verilməsi gələcək nəslin sağlam, savadlı, yetkin bir formada böyüməsinə təsirini göstərməkdədir. Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Şamaxı rayonu Bağırlı kənd tam orta məktəbi üçün inşa edilmiş 460 şagird yerlik məktəb binası istifadəyə verilib. Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Samux şəhərində isə 80 yerlik uşaq bağçası - körpələr evi inşa etdirilib. İkimərtəbəli bir korpusdan ibarət bağça zəruri mebel və avadanlıqla təchiz edilib. Xaçmaz rayonunun İstisu qəsəbəsində 1938-ci ilde inşa olunmuş tam orta məktəb ötən müddət ərzində istifadəyə yararsız vəziyyətə düşmədü. Bu səbəbdən Heydər Əliyev Fonduun təhsil sahəsindəki növbəti layihəsinin ünvanı məhz Xaçmazın həmin qəsəbəsi seçildi və məktəb istifadəyə verildi. Heydər Əliyev Fonduun dəstəyi ilə bir səra yeni inşa olunmuş məktəblər sırasında Ağstafa rayonu Zəlimxan kənd A. Asimoğlu adına tam orta məktəb binası da var. Məktəb binasının birinci korpusu 1930-cu ildə, ikinci korpusu isə 1988-ci ildə inşa olunub. Ötən müddət ərzində bina köhnəldiyindən istifadəyə yararsız vəziyyətə düşmədü. Heydər Əliyev Fondu tərəfindən məktəb üçün 220 şagird yerlik yeni bina inşa edilib. Xəzər rayonunda yenidən qurulan təhsil və təlim müəssisələri Fondu təşəbbüsü ilə reallaşmışdır. Xəzər rayonunun Mərdəkan qəsəbəsində Süleyman Rüstəm adına xarici dillər təməyülli gimnaziya, Şüvələn qəsəbəsində 12 sayılı xüsusi internat məktəbinin inşa edilən yataqxana korpusu, Buzovna qəsəbəsində yenidən qurulan 229 sayılı uşaq bağçası və s. Heydər Əliyev Fonduun təşəbbüsü nəticəsində həyata keçirilib. Heydər Əliyev Fondu tərəfindən inşa olunan 1100 şagird yerlik Sumqayıt şəhər 20 nömrəli tam orta məktəbi də qeyd etmək yəni düşər. İsmayıllı şəhərində 6 sayılı tam orta məktəbin yeni binasının istifadəyə verilməsi də Heydər Əliyev Fonduun dəstəyi ilə baş tutdu. Bu sırada Heydər Əliyev Fonduun dəstəyi ilə Şamaxı şəhərində inşa edilən 7 sayılı körpələr evi-uşaq bağçası da yer alır. Bütün bu və digər görülən işlər şagirdlərin, yetişən nəslin müasir tipli məktəblərdə təhsil almmasına, rahatlıqlarını təmin olmasına söykənir.

Qısa bir zaman məsafəsində böyük işlərə imza atmaq və müəllifinə çevrilmək gərgin əmək və bacarıq tələb edir. Müxtəlif sahələrə eyni diqqəti ayırmak və verilən vədləri vaxtında və yüksək keyfiyyətlə başa vurmaq çətin və məsuliyyətlidir. Heyatda özünü əməli fəaliyyətə doğrultmaq, yüksək imic sahibi olmaq, ölkənin ictimai-siyasi, mədəni əhəyatında sözünü demək güclü iradə, böyük istedad və yaradıcılıq tələb etdiyi kimi, vətəne olan ülvi sevginin de olması vacib şərtlidir. Məhz Heydər Əliyev Fonduun Prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın gördüyü işlər bu dəyərlərə söykənir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQİZİ